

ГАРАНТУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДОВІРИ

Полторак А.С., доктор економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Наголошено на важливості формування суспільної довіри між суб'єктами гарантування фінансової безпеки держави. Зазначено, що особливостями сучасної системи гарантування фінансової безпеки України є нестійкість, нестабільність, напруженість та невпевненість її суб'єктів, хоча ефективна трансформація цієї системи передбачає оптимальне об'єднання їх зусиль та спільні дії. З'ясовано, що проблема суспільної довіри як фактору впливу на рівень фінансової безпеки особливо гостро виникає в умовах її нестачі, коли діяльність всіх суб'єктів гарантування фінансової безпеки ускладнюється через порушені зв'язки співробітництва, негативний попередній досвід та сподівання на майбутнє.

Ключові слова: фінансова безпека, національна безпека, суспільна довіра, економічна безпека, фінансова стабільність.

Трансформаційні процеси у світовій економіці та світовому фінансовому просторі – реальність сьогодення, спричинена змінами умов функціонування держав, поширенням коронавірусної хвороби та новими обмеженнями, стрімким розширенням обсягів застосування нових інформаційних технологій в усіх сферах життя людей. У цих умовах гарантування фінансової безпеки держав відбувається в умовах скорочення виробництва [10], доходів населення та доходів авіакомпаній, туристичної індустрії, торгово-розважальних центрів, а також збільшення рівня хвилювання та нервозності серед населення. Люди хвилюються про своє здоров'я та здоров'я своїх близьких, а також про рівень власної фінансової безпеки, яка залежить від фінансової безпеки держави. Новий рівень невпевненості виникає через несформовану практику суспільної довіри громадян України до державних інститутів в цілому.

Ґрунтовний внесок у розвиток наукової парадигми формування фінансової безпеки держави зробили вітчизняні та іноземні вчені, з-поміж яких: О. Барановський [6], О. Вишневська [7], Ю. Криган [8], Н. Сіренко, Н. Прокопенко, О. Мельник, І. Трусевич [4], Ю. Тимошенко [9] та інші. Питанням особливостей формування суспільної довіри приділяли увагу у своїх дослідженнях: Н. Аокі [1], Б. Айхенгрін, Ч. Аксой, О. Сака [2], С. Робінзон [3], К. Вардавас, С. Одані, К. Нікітара, Б. Ель, К. Кіріакос, Л. Тейлор, М. Бекуве [5] та інші вчені.

Структуруючи категорію «фінансова безпека», нами виділено окремі елементи відповідно до об'єкта захисту (фінансова безпека ОТГ, суб'єктів господарювання, секторів економіки та інші), які фактично об'єднуються у фінансовій безпеці держави [10]. Особливостями сучасної системи гарантування фінансової безпеки України вважаємо нестійкість, нестабільність, напруженість та невпевненість її суб'єктів, хоча ефективна трансформація цієї системи передбачає оптимальне об'єднання зусиль її суб'єктів та їх спільні дії.

Так, без консолідаційної сили, якою ми вважаємо суспільну довіру, зміни в системі забезпечення фінансової безпеки України будуть неефективними.

Суспільна довіра – це складна психологічна та соціологічна категорія, а процес та результати її вимірювання залежать від багатьох факторів, у т.ч. рівня демократії та гласності в країні, ефективності роботи всіх урядових інститутів, політичної стабільності та інше. Взагалі у світі бракує комплексних досліджень рівня суспільної довіри, які б характеризувалися тривалим терміном та сталістю методики проведення. Вважаємо, що важливим питанням даної проблематики є математичне доведення існування зв'язку між рівнем суспільної довіри до урядових інститутів та рівнем фінансової безпеки держави.

У 2019 р. відповідно до аналітичних результатів компанії GALLUP в Україні зафіксовано найнижчий рівень довіри до влади – всього 9 %. Крім того, 91% населення України звертають увагу на високий рівень корупції в державі. Ці показники гірші, ніж регіональне медіанне значення для колишніх радянських республік та середньосвітовий показник (рівень довіри – 56%).

Отже, на нашу думку, процес гарантування фінансової безпеки держави залежить від рівня суспільної довіри між її суб'єктами, яку неможливо вимагати, однак зростання недовіри породжує зниження податкової відповідальності та культури, ненадійність фінансових та соціальних відносин. Проблема суспільної довіри як фактору впливу на рівень фінансової безпеки особливо гостро виникає в умовах її нестачі, коли діяльність всіх суб'єктів гарантування фінансової безпеки ускладнюється через порушені зв'язки співробітництва, негативний попередній досвід та сподівання на майбутнє.

Література:

1. Aoki Naomi. An experimental study of public trust in AI chatbots in the public sector. *Government Information Quarterly*. 2020. Vol. 37. Iss. 4. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2020.101490>.
2. Eichengreen Barry, Aksoy Cevat Giray, Saka Orkun. Revenge of the experts: Will COVID-19 renew or diminish public trust in science? *Journal of Public Economics*. 2021. Vol. 193. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2020.104343>.
3. Robinson Stephen Cory. Trust, transparency, and openness: How inclusion of cultural values shapes Nordic national public policy strategies for artificial intelligence (AI). *Technology in Society*. 2020. Vol. 63. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2020.101421>.
4. Sirenko N., Prokopenko N., Poltorak A., Melnyk O., Trusevich I. Behavioral approach to monitoring the financial security of state. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. Vol. 41. № 1. pp. 107-117. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2019.10>.
5. Vardavas Constantine, Odani Satomi, Nikitara Katerina, El Banhawi Hania, Kyriakos Christina, Taylor Luke, Becuwe Nicholas. Public perspective on the governmental response, communication and trust in the governmental decisions in mitigating COVID-19 early in the pandemic across the G7 countries. *Preventive Medicine Reports*. 2021. Vol. 21. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2020.101252>.
6. Барановський О. І. Філософія безпеки : монографія : у 2 т. Київ : УБС НБУ, 2014. Т. 1 : Основи економічної і фінансової безпеки економічних агентів. 831 с.

7. Вишнеvsька О. М., Машевська Я., Клименко В. Складові і чинники впливу на формування економічної безпеки держави. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 924-927.
8. Криган Ю. М. Сутність та архітектоніка фіскального простору держави. *Modern Economics*. 2020. № 23(2020). С. 74-79. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-12).
9. Полтораk А. С., Тимошенко Ю. О. Ефективне управління фінансовими ризиками в системі економічної безпеки України. *Агросвіт*. 2015. № 1. С. 34-39.
10. Полтораk А.С. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації: теорія, методологія та практика : монографія. Миколаїв : МНАУ, 2019. 463 с. URL: <https://cutt.ly/VgrWXXx> (дата звернення: 01.04.2021).

Abstract: *The importance of building public trust between the subjects of guaranteeing the financial security of the state was emphasized. It is noted that the peculiarities of the modern system of guaranteeing the financial security of Ukraine are instability, instability, tension and uncertainty of its subjects, although the effective transformation of this system involves the optimal combination of efforts of its subjects and their joint actions. It was found that the problem of public confidence as a factor influencing the level of financial security arises especially acutely in the conditions of its lack, when the activity of all subjects of financial security is complicated by broken ties, negative previous experience and negative hopes for the future.*

Keywords: *financial security, national security, public confidence, economic security, financial stability.*